

VẤN ĐỀ QUẢN LÝ, BẢO VỆ DI TÍCH Ở HỘI AN NĂM 2015

Nguyễn Cường

Trong năm 2015, được sự hỗ trợ của các cấp chính quyền từ Trung ương đến địa phương; các tổ chức, cá nhân trong và ngoài Thành phố, đặc biệt là sự chung tay của cộng đồng dân cư, Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An đã triển khai các nội dung liên quan đến công tác quản lý, bảo vệ đối với di tích và đạt được những kết quả đáng kể.

Trước hết là việc hệ thống lại di tích trên địa bàn Thành phố. Trong năm, Trung tâm đã tham mưu UBND thành phố Hội An ban hành sách “Di tích - Danh thắng Hội An” nhằm thay

thế cho sách “Danh mục di tích danh thắng Hội An” đã ban hành từ năm 2000. Trong lần xuất bản này, sách đã được điều chỉnh, bổ sung nội dung chi tiết và phù hợp với tình hình hiện nay của di tích. Đây là cơ sở để thành phố cũng như các cơ quan, địa phương triển khai các biện pháp quản lý, bảo tồn và phát huy hiệu quả đối với bộ phận di sản văn hóa này.

Cũng trong năm, các cơ chế đặc thù của thành phố phục vụ cho công tác quản lý di tích như: hỗ trợ kinh phí bảo vệ các di tích trên địa bàn thành phố (gồm 49 di tích được hỗ trợ); hỗ trợ

kinh phí cho hoạt động của đội ngũ cộng tác viên bảo tồn di sản trong khu phố cổ (gồm 33 cộng tác viên) vẫn tiếp tục được duy trì đã cho thấy sự quan tâm của thành phố cho công tác này. Để giải quyết các vấn đề mới nảy sinh hướng đến gìn giữ nguyên vẹn giá trị di tích trong khu phố cổ, Trung tâm đã tham mưu và được

UBND Thành phố thống nhất ban hành “*Quy chế quản lý, bảo tồn, sử dụng di tích khu phố cổ Hội An*” bổ sung, sửa đổi thay thế cho quy chế cũ cùng tên gọi đã ban hành từ năm 2006.

Việc ban hành các văn bản quản lý di tích, kể cả toàn bộ các di tích cũng như đối với từng di tích cụ thể cũng được Trung tâm thực hiện, nhất là vào dịp tết Nguyên đán, vào dịp tổ chức các hoạt động lễ hội, sự kiện văn hóa... diễn ra trên địa bàn thành phố. Riêng đối với bộ phận di tích lịch sử cách mạng, Trung tâm đã tham mưu thành phố ban hành văn bản chỉ đạo các địa phương tăng cường quản lý, tu sửa, vệ sinh nhân các ngày kỷ niệm truyền thống của đất nước và của địa phương diễn ra trong năm.

Hoạt động khảo sát, kiểm tra di tích được Trung tâm chú trọng. Bên cạnh việc khảo sát toàn bộ di tích trên địa bàn định kỳ 6 tháng/lần, việc khảo sát để tham mưu thành phố giải quyết các vấn đề liên quan đã được thực hiện thường xuyên, kịp thời. Qua khảo sát, Trung tâm đã lập hồ sơ đề nghị và được thành phố bổ sung 02 di tích vào danh mục di tích bảo vệ (*lăng Nghĩa Trung ở phường Cẩm An và di tích lịch sử cách mạng Bến đò thôn 2 ở xã Cẩm Thanh*). 04 di tích đã được lập hồ sơ mới, hàng

trăm di tích thường xuyên được bổ sung hồ sơ quản lý. Nhằm giảm thiểu nguy cơ lấn chiếm di tích, Trung tâm đã triển khai dựng bia và cắm mốc khoanh vùng bảo vệ 16 di tích ở xã Tân Hiệp. Đối với di tích trong khu phố cổ, Trung tâm phối hợp với các cơ quan, địa phương liên quan duy trì kiểm tra định kỳ, nhất là việc tu bổ di tích của nhân dân, kịp

thời phát hiện sai phạm, nhắc nhở để việc tu bổ đúng nội dung giấy phép, đảm bảo theo quy chế đề ra.

Đối với các di tích xuống cấp, Trung tâm đã

lập danh mục công trình đầu tư giai đoạn 2016 - 2020 để có định hướng cho việc tu bổ di tích từ nguồn vốn bố trí của nhà nước hàng năm. Trước mùa mưa bão năm nay, Trung tâm đã tiến hành khảo sát, đánh giá hiện trạng kỹ thuật và thực hiện chống đỡ cho 03 di tích trong khu phố cổ; làm việc với các địa phương đề nghị chống đỡ 05 di tích ngoài khu phố cổ để giảm nguy cơ ảnh hưởng khi có bão lụt xảy ra. Triển khai lập dự án chống môi cho 31 di tích ngoài khu phố cổ chuẩn bị triển khai trong năm 2016. Trong năm, bên cạnh các di tích được triển khai tu bổ từ nguồn vốn nhà nước theo kế hoạch, Trung tâm cũng đã xúc tiến thủ tục triển khai tu bổ cấp thiết cho cho 02 di tích (*Quan Âm Phật tự ở phường Minh*

An và lăng bà Bạch ở xã Tân Hiệp). Đối với các di tích thuộc sở hữu của tư nhân, để kịp thời bảo vệ cho các di tích xuống cấp, Trung tâm cũng đã vận động các chủ di tích để xúc tiến các thủ tục liên quan tham mưu cho thành phố ban hành quyết định hỗ trợ kinh phí tu bổ 07 di tích (gồm: nhà số 3/5 và nhà số 3/6 đường Nguyễn Huệ, nhà số 48 đường Phan Châu Trinh, nhà số 45 đường Nguyễn Phúc Chu, nhà số 140/3 và nhà số 132/2 đường Trần Phú, nhà ông Nguyễn Vinh ở xã Tân Hiệp). Ngoài ra, Trung tâm cũng đã tham mưu thủ tục để UBND tỉnh Quảng Nam ban hành quyết định phê duyệt cơ chế tạm ứng ngân sách của Tỉnh cho Thành phố để các tập thể, cá nhân vay vốn tu bổ 12 di tích xuống cấp có nguy cơ sụp đổ trong khu phố cổ.

Nằm trong các chương trình theo định hướng chung của Thành phố, Trung tâm đã triển khai lập phương án đầu tư tu bổ, tôn tạo di tích ở xã Cẩm Thanh và xã Cẩm Kim gắn với phát triển du lịch nhằm đưa di tích trở thành nguồn lực quan trọng góp phần vào phát triển kinh tế, văn hóa ở các địa phương này trong thời gian đến.

Kết quả đạt được về công tác quản lý, bảo vệ đối với di tích trong năm tiếp tục khẳng định vai trò to lớn của các chủ/đại diện chủ di tích, nhất là di tích trong khu phố cổ với hàng trăm di tích thuộc sở hữu của tư nhân. Đã có sự đồng thuận cao của người dân cùng chung tay gìn giữ di sản của tiền nhân để lại. Riêng đối với các di tích thuộc sở hữu của cộng đồng trên địa bàn thành phố đã ghi nhận có sự quan tâm

hơn trước. Việc trang hoàng di tích vào dịp lễ tết, hay hương khói, vệ sinh ở nhiều di tích được thực hiện thường xuyên. Chưa có số liệu thống kê cụ thể nhưng lượng kinh phí dành cho việc tổ chức cúng tế định kỳ ở các di tích này là không hề nhỏ và đều từ sự quyên góp của nhân dân. Điều này cho thấy di tích ngày càng trở thành thiết chế văn hóa tín ngưỡng quan trọng trong đời sống cộng đồng. So với các năm trước, năm nay, công tác xã hội hóa tu bổ di tích là tương đối nổi trội. Không kể các di tích thuộc sở hữu tư nhân, dòng tộc; đã có 06 di tích thuộc sở hữu cộng đồng đã tự vận động toàn bộ kinh phí hoặc có đóng góp cùng với kinh phí nhà nước để tu sửa, tôn tạo di tích (gồm: Lân Vỹ Mỹ ở phường Cẩm Nam, đình An Mỹ ở phường Cẩm Châu, lăng Bà ở phường Cẩm An, chùa Hải Tạng ở xã Tân Hiệp, miếu Trảng Kèo và chùa Vạn Đức ở xã Cẩm Hà). Đây là điều đáng khích lệ cần được tiếp tục khuyến khích, phát huy trong thời gian đến.

Công tác kiểm tra, cấp phép tu bổ di tích - nhà ở của nhân dân trong khu phố cổ luôn được thực hiện nghiêm túc. Tính đến cuối tháng 10 năm 2015, Trung tâm Quản lý Bảo tồn Di sản Văn hóa Hội An tiếp nhận 193 lượt hồ sơ sửa chữa di tích trong khu phố cổ từ Bộ phận tiếp nhận và trả kết quả Thành phố. Qua kiểm tra, khảo sát và xem xét, Trung tâm đã tham mưu cấp phép 164 trường hợp, trong đó Khu vực I là 52 hồ sơ, Khu vực IIA là 49 hồ sơ và Khu vực IIB là 63 hồ sơ; Thụ lý giải quyết và trả lời trực tiếp cho công dân 21 hồ sơ.

Bên cạnh những kết quả nổi bật đạt được nêu trên, qua các lần khảo sát thực tế chúng tôi nhận thấy vấn đề quản lý, bảo vệ ở một số di tích vẫn chưa thực sự hiệu quả mà nguyên nhân chủ yếu từ sự quan tâm chưa cao của các địa phương và cộng đồng. Có những bia di tích lịch sử cách mạng chữ đã bong tróc sơn lâu ngày nhưng không được sơn kẻ làm ảnh hưởng đến tính trang trọng và hiệu quả giáo dục truyền thống. Tình trạng vệ sinh di tích không được đảm bảo, nhất là di tích thuộc sở hữu cộng đồng ở ngoài khu phố cổ. Cỏ dại mọc trong khuôn viên thậm chí che lấp các chi tiết cấu thành di tích nhưng không được dọn thường xuyên. Các vật dụng phục vụ hoạt động cúng tế đặt trong di tích còn bừa bộn, không ngăn nắp làm ảnh hưởng đến tính tôn nghiêm. Vấn đề sử dụng không đúng không gian chức năng của di tích cũng đáng được quan tâm. Có những di tích trở thành nơi cất giữ vật dụng sinh hoạt, sản xuất của người dân; có những di tích trở thành không gian để phơi phóng, thậm chí phơi phóng trên cả di tích; ... Cảnh quan di tích nói riêng, giá trị di tích nói chung sẽ bị tác động nếu vấn đề này vẫn còn tiếp diễn trong thời gian đến.

Dẫu còn những mặt hạn chế khiến những người làm công tác quản lý di tích chưa thật sự hài lòng nhưng nhìn chung, những gì đạt được trong năm

qua vẫn là rất tích cực. Những kết quả đó tiếp tục góp phần gìn giữ đúng hướng và phát huy hiệu quả giá trị di sản văn hóa Hội An. Hy vọng trong thời gian đến, công tác quản lý, bảo vệ đối với di tích sẽ có được nhiều kết quả mới hơn, toàn diện và vững chắc hơn♥